

UKININKAS

laikraštis, paskirtas ukininkų reikalams

įsiekina syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su prisiuntimu uždengtose gromatose, 5 rubl., su pristatymu per perkupčius — 2 rubl.; Prusose, su prisiuntimu, — 8 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark. Perkant **Ukininką** numeriais paskyrium, viens numeris kasztuoja 20 fenigų.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridėdame „Priedą“, knygtę su naudingais skaitymais.

Vid. Jonas Kriaučiūnas
Kas aplink mus darosi.

Szį met, ypacz szį rudeni, Maskoliai pusėtinai susikivirczyjo su Vokiecziais. Kada nesusitaikė pirklystės derybose, tai viens kitam užkrovė muitus, o dabar jau ir kareivius, rodos, arcziau prie rubežiaus atsigabens. Maskoliai padarė nebutus daigtus: jie aną kartą ėmė ir atszaukė nuo rubežiaus paprastuosius rubežiaus sargus (abieszczikus), o į jų vietą pastatė dra gunus; tame tarpe Maskolių vyriausybė per laikraščius del kitų žinios apskelbė, kad abieszczikus atszaukusi tiktai ant manevrų... Ale mat tai bėda, kad abieszczikai, kaip jie czia stovi ant rubežiaus, ant manevrų dar niekad nebuvo ir dragunai ant rubežiaus dar niekados nestovėjo. Vokiecziams, žinoma, tokis Maskolių pasielgimas nepatiko, ir jie teip-gi ketina neužilgo savo dragunus į parubežį sutraukti! O Vokiecziams ir isz tikro reikės parubežiaus sargus pastatyti, kadangi Maskoliai dabar parubežiniams žmonėms perėjimą per rubežių palengvino ir per tai į Prusus visokius valgomus daigtus gabeną. Kad kas nor tuszczias į Prusus pereiti, tai to neleidžia, ale katras ką neszasi, tai gal eiti. Taigi dabar kasdien daugybė žmonių Prusose lankosi, o kad Prusų pusėje nėra tam tikrų sargų, tai daug daigtų žmonės isz anos pusės be muto į Prusus įgabeną. Viens pasikisęs po pažasczia neszasi į Prusus žasi, kits visztą ar kitą daigtą, ir maskoliszi dragunai perleidžia kožnoje vietoje į Prusus, dagi važiuotą leidžia be kamaros. Vis tai Maskoliai daro Vokiecziams ant

kerszto; o jie prie to tuom tarpu nieko nė nepameta. Pirmą, budavo, abieszczikai neleidžia žmonių į Prusus, kad paskui tie į Ameriką neiszbėgtų; o dabar to visai neprivalo baimintis, kadangi nuo tulo laiko Vokiecziai patys szios pusės žmonių neleidžia be praszpartų tolyn per Vokietiją keliauti — kas-žin delko, ar del baimės koleros ar ką. Tai Maskoliams dabar nerupi Amerika. Vokiecziai dabar jau suvisu draustinai uždraude isz Maskolijos (ir isz Lietuvos) gabenti paszarus: szieną ir sziaudus. Tai teip dabar ir tąsosi tarp savęs tuodu kaimynų. Jug abeji supranta, kad per tokį tąsymasį ir tie ir tie daug prapelną ar pameta, ale nė viens nenor nusi-leisti. Tas pirklystės (kupczyštės) derybas žada pirmą dieną Spalių mėnesio vėl isznaujo pradėti. Kas žin, ar sulygs ant ko ar ne, ar bus dar pikcziau. Vokiecziams jug berods ir gana prastai yra, kad jie savo fabrikinį iszdirbinių negal teip lengvai, kaip pirmą, į Maskoliją gabenti ir parduoti, o duonos jug ir kitos žemės pristato; javų ir gyvulų Vokiecziai gauna isz Austrijos, isz Amerikos, isz Indijos ir dar isz kitur; ale Maskolijos laukininkams (ukininkams) tik dar praszciau, kad jie per Maskolių vaidas negalės parduoti savo javų, isz kur jie tada ims pinigų?! O tokiems Maskolių vyresniems tai nelabai rupi, jie papratę paskutine skarą nuo žmonių nuplėszti už mokesčius, o pakajaus czėse tur gana kariumenės pakiusiems maisztams numalszinti. Deltogi visa sunkenybė tų vaidų puls ant laukininkų ir darbininkų. Ypacz tą sunkumą

pajus Lietuva. Iš Lietuvos, ypacz pane-
munėmis, jo paprietakiais ir pagelžkeliu
jau nuo seniai javus pirkdavo i Prusus ir
buvo jau žinomos nusistojusios prekės, o
dabar išz sykio toks krizis — tai ne juokai!

Žmogus, žiurėdamas i tokį Maskolių
pasielgimą, imi mislyti, kad jie visai
tycziomis teip daro. Mat, sziais metais
daugybėj vietų paczioje tikroje Maskolijoje
javai pradėjo nederėti, vietomis nė patys
gyventojai neisztenka duonos; o kur yra,
tai tuos javus išzgabena per Liepoją, Rygą,
Peterburgą, etc. arba per Juodasias ma-
rias: per Odesą, Chersoną, ir t.t. Maskolių
valdžia gabenti javams išz tikrosios Mesz-
korijos dar papigina gelžkelius. Taigi tokiu
budu tikrosios Maskolijos laukininkai per
tuos vaidus beveik netur jokios skriaudos,
ir ta visė sunkenybė puola ant Lietuvos ir
Lenkų. O Mat, visz neapstumo duonos,
Maskolijoje vieszi dar kolera nuo pernai
metų. Taigi, vis tai aprokavus, ar negerai
yra Lietuvoje javus papiginti? Tiktai ma-
tykite, kokia išz to Maskoliams nauda!
Jie privaro musų žemę kareivijų. Kareiviai
czionai gauna gerą ir pigų maistą — tai
vyriausybė pigiai ir gerai išzeina su ka-

riumene. Toliaus kareiviai tur czionai
sveiką orą, nes Lietuvoje koleros pernai
nebuvo, o szį met Maskoliai rupinosi jos
szenai neįleisti (žinoma, del savo naudos)
— tai kariumenė išzlieka gyva ir sveika.
Kariumenė, bebudama Lietuvoje atlieka
labai didį, misionoriszką darbą, platina
maskolystę tarp Lietuvos žmonelių: mo-
kina maskoliszkos kalbos, paproczių, dainų
ir pratina prie pravoslavijos, o kareivija,
ypacz tos visokios revijos ir parodos, išėja
i lietuviszkas szirdis tulą gerbimą masko-
lystės, militarizmo, carizmo ir teip toliaus.
Taigi tokiu budu Maskoliai per tą atpi-
ginimą Lietuvoje (ir Lenkijoje) tur daug
saviszkos naudos viduje. O kitą vertus,
jiems dar tai didei paranku, kad jie ko-
kioje tur savo kariumenę arti rubežiaus.
Mat Vokiecziams nesunku greitai sutraukti
kareivius i parubežį, nes jie tur daug tam
tikrų geležinkelių, o Maskoliui tai pušė-
tinai sunku.

O reikia dar žinoti, ką Maskoliai mis-
lyja daryti, jeigu juos tuojaus pradėtų i-
veikti. Jie, mat, sekdami senovę, žada
bėgdami i Maskoliją, Lietuvą, Lenkiją ir
kitus netolymus parubežius išzdeginti, kad

Szilavos ubagų balius.

Buvo vakaras paskutinės dienos Szila-
viszkių atlaidų, ir žmonės visais keliais
pradėjo sprusti išz miestelio . . . Tada di-
delio stuomens ubagas, Roczka, kurį vadino
Dievo drigantu, pasirėmęs ant dviejų kriuk-
kių, pro eiles ubagų greitai szlubavo ir
i kitus pasbalsiai kalbėjo: „ryto vakare per-
nykszczoji vieta.“ Kiti, išzgirdę jo žo-
džius, linkeziojo galvomis, ir jisai, gavęs
tokį atsakymą, toliaus traukė. Ir teip tapo
sutarta laikyti balių ryto vakarą toj pa-
czioj vietoje, kur pernai po szitų atlaidų
laikė.

I.

Sidabrinis jauno (mėnesio) pjautuvus
dar nebuvo užtekėjęs, tik szviesios žvaigž-
dutės išz dangaus akyvai i musų pakalnę
veizėjo ir, tartum, teiravosi, dėlko czia
daugiaus pikto, nekaip gero, ir kodėl ant
svieto teip mažai tikro laimingumo ir links-
mybių, o tiek daug nelaimių ir sopulių.

Netoli Szilavos, viduryje girios, ant dai-
lios aiksztės, kurenosi du dideliu laužu.
Didelė deganczių laužų liepsna, spragindama
tukstancziais kibirszczių, szvietė ant viso
aiksztės ploto, ir tai vietai lyg kokią už-
kerėtą išžiūrą teikė. Czionai buvo susi-
rinkę kokią penkiasdeszimts vyrų ir moterų.
Vieni neszė malkas, kurstė ugnį ir du ver-

danczių sagonu (puodu) dabojo; kiti bliudus
ir szauksztus mazgojo, duoną raikė; kiti
nieko neveikė, sėdėjo susėdę apie ugnį ir
pypkius rukė. Toliaus nuo ugnies buvo
sukrauta kruva krepzčių, visokių skarmalų
ir stovėjo dvi baczki: viena, didesnėji, su
alumi, o antra, mažesnėji, su degtine (sznapsu).
Aiksztės pakraszcziais stovėjo keliatas pa-
vienių vežimaiczų. Susirinkę czionai žmonės
turėjo bjaurų išzveizdį: apsilvilkę nuply-
szusiais ir purvinais szvarkais; kuproti,
raiszi, benosiai, akli; su nudžiuvusiomis
rankomis, bjauriais szaszais, žaisdomis ant
veidų ir dideliais kaltunais. Tų žmonių
veidai reiszkė pasalų gudrumą, paleistu-
vingumą, ir visotiną doros nupuolimą. Tie
žmonės — tai buvo ubagai, ant sutartos meti-
nės puotos czionai susirinkę. Žinoma, tarp
tų buvo daug tokių, kurie, budami mažumą
pažeisti, szejp buvo atliktinai sveiki ir butų
galėję eiti su meszkomis ristic.

Apžvalgius ubagų draugiją, mums pri-
gul susipažinti su prakiliesniais sąnariais
to nepaprasto susirinkimo.

Taigi pirma žmogysta buvo Jonas
Kumsztys, dar nesenas, augsztas vyras, su
dideliu, juodu kaltunu ant galvos, bjauriu
szaszu ant vieno skruosto ir teip baisios
veido išzveizdos, juog nelabai kas išzdrystų
su juomi po vienu stogu nakvoti, o nors
buvo ant vienos kojos szlubas, vienok

Vokiečiai ir Austrijokai, atėję czionai, nerastų nė arkliams paszaro nė kareiviams duonos. Taigi, ką jie dar nebus suėdę, tai žada sudėginti. Tai teip dabar yra ir keta buti, bet kaip isztikro bus, tai nieks to negal žinoti. Ale kad po Maskolium mums, Lietuviams, vis prascziau darosi, tai kiekvenas tai gal įžiūrėti.

Jonas Kieras Kolera.

Ta baisi liga vis platinasi ir platinasi. Maskolijoje, ypacz pētuse, didei siauczia. Nuo 15-tos dienos iki 18-tos Rugpjucio, (tai yra į tris dienas) Maskvoje 74 žmogystos taja liga numirė; Erelio (Oriol) gubernijoje nuo 6-tos iki 12-tai Rugpj. 213 žmogystų numirė; Padalijos gubernijoje nuo 30-tos dienos Liepos m. iki 12-tai Rugpjucio 423 žmogystos numirė; Dono Kazokijoje nuo 15-tos dienos iki 19-tai Rugpjucio (tai yra į keturias dienas) numirė 202 žmogystos; Lomžos gubernijoje (Lenkuose) nuo 13-tos iki 19-tai dienos Rugpjucio numirė 22 žmogystos. Prėgtam daugelyje vietų Lienkijoje ta liga szviežiai atsirado.

Kitose žemėse ir eina platyn, jan ir Berlyne buvo keli koleros priepuoliai. Tik

buvo dideliai stiprus, ir kad katrą jis pagriebdavo į savo kaulėtas rankas, tai ta vos gyva paleisdavo; dėlto kiti ubagai Kumszcio, kaip ugnies, bijojo ir jį vaitu vadino. Turiu ir tai pasakyti, juogiai Kumszcio pirsztai buvo magnasuoti, ir ne vieną svetimą daigtą prie savęs pritraukdavo. Kumsztys visur vaiksztinėdavo su rudonplauke paczia, Rudkatre, kuri buvo dar jauna ir vikliai padėdavo jam isz žmonių kapeikas vilioti. O kiti ubagai tylomis pasakojos, kad Rudkatrė ne tikra jo pati, tiktai prisiplakusi prie jo paleistuvė.

Prie prakilnesninjų skaitliaus prigulejo teipgi Kasparas Roczka, Dievo drigantu vadinamas. Tai buvo didelio stuomens, stambus vyras, kurs, žmonėms matant, szlubuodamas ant vienos kojos, pasiramscziudamas su dviem ramscziam, pasikuprinęs, ką-tik gyvas dulindavo; bet, niekam nematant, ramsczius po pažasczia pasikiszdavo ir isztisas, kaip dragunas, eidavo. Roczka da buvo ir pusėtinas girtuoklis ir mėgdavo užkabinėti moteris, atkampiai sutikęs. Tas merginėjimas vieną kartą jam bjauriai nepasisekė: žmonės iszgirdo szauksmą užkluptos mergaitės, atbėgo į pagelbą, isztiesė Roczką ir szimtą bizunų įkrėtė.

Martynas Bizingis, truputį kuprotas, žvairas ir baisios iszžiuros ubagas, buvo

tai Lietuvą iki sziol dar Dievas sergi. Ale kad patys nesisergėsime, tai toliaus vargu ir Dievas sergės, kadangi ta liga aplinkui visą Lietuvą siauczia.

Mat, ta liga labiausiai limpa prie silpnų, nusivėrginusių, nubadėjusių ar nusipasninkavusių žmogystų, o kelias jai — tai neszvarumas namuose ir pasielgime. Deltogi katras nenor pakliuti į besoczius koleros naurus, tas tegul gerai maitinasi, perdaug nesialsina (dabar į rudenį galima pasiczedyt), tegul negirtauja, tegul žiuri, kad pilvas visados būtų sotus ir sveikas; toliaus tegul užlaiko namuose ir apie namus szvarumą. Katras teip elgsis, tai prie to ir pasirodžius kaimynystoje ta liga neprilips. Pagaliaus jau pereitą žiemą iszėjo deszimts tukstanczių letuviszkų knygelijų, vardu: **Kolera ir kaip nuo jos atsigtinti**, — tai tas knygeles pirkite ir skaitykite. Tenai rasite placziau apraszyta, kaip reikia nuo tos baisios ligos gelbėtis.

Laiszkas raszytas į baduojanczius maskoliszkus ukininkus.

Szis laiszkas parodo vargingą padėjiną maskoliszkų ukininkų ir gali buti pa-

per penkis metus nebyliu, o gal ir sziandien da nebekalbėtų, kad smarkiu iszpėrimu kailio kluczvaitis jo nebutų prakabinęs. Tas ex-nebylys degtinė, kaip verszis putrą, maukė ir dailiai grobstė, kas tik jam pasisuko.

Antanas Pupspirgis, nors apsenęs, vienok dideliai mitrus ubagas, vis skundėsi, kad jį gumbas žudo ir nuomarius vargina; bet žmonės pasakojos, kad jis sveikas, ir tik degtinės prisigėręs savęs nesuvaldo. Ubagai labai bijojo Pupspirgio lasdos; o jisai, užėjęs kur į triobą ir neradęs vyrų, reikalaudavo laszinių, kiauszinių, sviesto, ir smarkiai moteris bausdavo.

Pasiuturszė, apsenusi merga, su girtybės ir paleistuvystės pažymėtu veidu, savo jaunystėje dideliai patikdavo ponacziams ir apicierams; tujų paniekinta metėsi prie prastųjų kareivių, o kada ir tie ją paniekino ir atstatė, tai nemitusi Urszė pradėjo ubagauti. Toji merga buvo labai pikta, ir kad kas ją užkabindavo, tai ji su visoms keturioms ant akių szokdavo. Dėlto kiti ubagai ją Pasiut-ursze praminė.

II.

— Ar visi pakviestieji lipkiai*) susirinko? — paklausė Kumsztys.

*) Lipkiai = liuberiszkoje kalboje = ubagai

mokslu mūsų ukininkams, kurie, isztikus neužderėjimo metams, gali pasijusti tokiame jau padėjime, kaip ir anie Maskolių varguoliai.

Iszguldęs tą laiszką lietuviszkai ir su trumpinės, paduodu jį czionai visiems pasiskaityti.

„Sunki nelaimė slėgia Maskoliją — 20 gubernijų badą kenczia. Duonos stokuojant, maiszo į teszlą balandas, medžių žieves, szokius ir kitokius niekus. Gyvulių per pusę susimažino, nes viena dalis jų papjauta mastui, o kita isz bado iszstipo. Daug laukų nesėta. Vieni ukininkai iki ausų isiskoline, kiti už skolą prižadėjo 2–3 metus eit budziavą dvarponiams arba pirkliams (kucpziams). Vaikai mirszta kaip musės. Žiemos laike smelkiasi visi į sziltesnę grinczia, kurui griauja klėtis ir tvartus. Visa ukininkų duba suirus, ir ukininkui daugiau nieko netseina daryti, kaip tik eit užberną pas dvarponį ar pas pirklių. Ir tai vis dedas szalyj, kur žemė už vis derlingiausia! . . .

Iszskur gi atėjo ta nelaimė? Sako, kad nuo neužderėjimo javų. Teisybė, neužderėjimas yra ukininkui didelė nelaimė, bet

— Visi, visi susisėjome! — atsiliepė sąmisziui daugybė ubagiszkų balsų.

— Tik Burbulio dar nėra — pridėjo Roczka.

— O kur jis dingo? — klausė Kumsztys.

— Jau po Burbuliui, pons vaite! Mat vargszas pasinaudyo vieno gutlio*) balną nudžianti, o czia tie judosziai gutliai ir nusivilko jį prie asesoriaus! — tarė Bizingis.

— Na, tai nedidelis daigtas: už balną tiktai iszdirbs kailį ir paleis — kalbėjo Pupspirgis.

— Naje, ale kad po balnu buvo ir valatas;**) jug Burbuliui ir pabosta pėkszcziam vaikszziot — pridėjo Bizingis.

— Oi, oi, gaila Burbulio, buvo toks linksmas žmogus — murmėjo daug balsų.

— Tai kam ima skripką, kad grajyti nemoka — dėl jo mes puotos negaiszinsime! Ar jau iszvirė stepurka?*** — užbaigė Kumsztys.

— Jau iszvirė, jau iszvirė! — szaukė bobos, ką sagonus dabojo.

— Na, vaikai, sukites greitai! Roczka su Bizingiu, prileiskita puodynes degtinės ir alaus, o jus, moterelės, pilkite barszczius

delko tai nebaduoja ir neubaganja dvarponiai, kurie teipojau susilaukė neužderėjimo.

Kitose szalise ir vieszpatystese teipogi atsitinka neužderėjimo metai, bet visgi niekad ten nevalgo medžių žievių, niekad neiszpjauja gyvulių. Paimsime paveikslą. Betaszant dailidei medį, pagenda kirvis, ar tai dailidė delei to turės pamesti darbą ir eit ubagant? Žinoma, kad ne, jis paims kitą kirvį isz sądelio arba nusipirks sau naują, ir blogs butų toks dailidė, kuris neturėtų už ką isitaisyti naują kirvį; jis veik vis vien ką elgė: a (ubags). Ta pat ir su ukininku: menks toks ukininkas, kuris po vienam neužderėjimui turi baduoti; toks ukininkas turi ubagauti. Kas kita, jei ukininkas turėtų iszteklaus, jis nuspirtų kitą arklį, žiemą iszsimaitytų užczėdyta duona. Aiszku, kad žmonės jau priesz badmetį turėjo vargingai gyventi, kad ukininkas jau pirm badmeczio buvo bealpštąs ir vos tik stovėjo ant kojų: o paputė vėjas smarkiau, ir jis parbloksztas. Žmonės delto nusigyveno, kad turėjo permažai žemės, kad turėjo mokėt didelius mokeszczius, o reikalui atėjus isz niekur nesulaukė

ir griebkite mėsą! — tarė ubagų vaitas prisakancziu balsu. Kada paliepti ubagai leido į puodines degtinę ir alų, moters statė ant žemės bliudus su barszcziais ir geldas su mėsą, Kumsztys tarė į szalia sėdintį ubagą:

— Duok szen matloko.*)

Ubagas tuojaus padavė vaitui tobako.

— O ką, Vincai, ar dar ilgai nebyliausi?

— klausė toliaus Kumsztys to ubago.

— Da kokius dvejus metus, o paskui reiks vest paczia — atsakė aizskiu balsu nebylys Vincas.

— Dabokis tik, brolau, nepakliuk į nagus to judosziaus Zavernėjo;**) — jis tavę iszmokins kalbėti! — juokėsi Kumsztys.

— Gana, gana, pons vaite! Jau asz buvau jo nagnose ir, nors dvideszimts penkis bizunus suėdžiau, bet, kaip akmuo, isztylėjau; vienok, kad butų da porą deszimčių kirtės, tai jau bucziau prakalbėjęs — dukšaudamas atsakė Vincas.

— Tėvai, jau valgyt parengta — szukterėjo Rudkatrė savo vyrui.

— Roczka su Bizingiu, duokita greicziaus degtinę ir alų, o tu, Pupspirgi,

*) Gutlis = žydas;

**) valatas = arklys;

***, stepurka = mėsą;

*) matlokas = tabakas.

**) Zaverniejevas buvo tą kart smarkus asesorius, kurs daugybei vagių ir sveikų ubagų kailius iszdirbo.

pagelbos. Valstija gelbėjo tik dvarponius, pirklius ir fabrikantus, netbodama ant valguolių ukininkų. Užmokėti mokesčiams ir „nedoimkams“ ukininkas parduodavo rudenyj duoną už pusę pinigų, dirbo visą žiemą pas ponus ir pirklius, o pavasaryj reikėdavo pirkti duoną už trigubus pinigus arba už duoną pirm laiko parsisamdyti ant vasaros, ir išz tos skolos niekad neiszeidavo. Valdžiai rūpėjo tik mokesčius pilnai iszrinkti, o ne gelbėti ukininką isz bėdos ir duot jam iszsitiesti. Kad žmonės laikyt paklosnume, iszrinkta tam tikrus „czinovninkus“, kurie ne tik pildo vyriausybės valią, bet dar patys visokiū būdu skriaudžia ir sunkina tamsybėj ir varguos poskendusius žmones“.

Sl.

g. Kačinas?

Pilviszkiai? (Mariampl. p.) 17 dieną Ruggjuczio isztiko stipri vėsula; soduose nuplėsžė szakas su nenunokusiais vaisiais, kviečius, keno dar buvo nenukirsti, gerai apibloszkė, stogus supaszė; patreszusius malunus ragožiais pastatė. Pridirbus žmonėms daugybę pragaiszties, vėtra tiktai ant nakties tenurimo. — Žydai, už viens

džiakank manasi*) blekines! Sėskitės, meldžiam, sveteliai — tarė ubagų vaitas.

Ant tų žodžių ubagai sujudo ir pradėjo gretintis prie sudėtų ant pievos blindų su barszcziais ir geldų su mėsa; vieni kizsosi po savim prilaužytas agliszakes, kiti pagalius, kiti krepšzius ir visokius skarmalus.

— Ursze, buk pakaske ir dabok tvarką! — prisakė Kumsztys.

— Na, jau, jie manę, pons vaite, pažinsta; žino, kad kas nežiurės tvarkos, tai gaus į sprandą, kad ir kepenys sužvangės! — atsakė pasididžiudama Pasiuturszė.

Iz sz tos meilingos gaspadinės prakalbos vieni nusijuokė, o kiti, drąsesniejie, pusbalsiai kalbėjo:

— Žinom, žinom mes mūsų Urszutę — mainant ant velnio, nereiktų priedų duoti!

Roczka, neszdamas ir statydamas sklidinai pripiltas degtinės puodynes, po truputį sriuobstė aną, kalbėdamas:

— Griekeas Dievo dovaną ant žemės laistyti...

Bizingis statė viedrus su alumi, Rudkatrė — molinius puodelius, keletas ubagų — zamarą**) raikė, o Pasiuturszė, besodindama sveczius, kitus kumszterėjimais vaiszino.

*) Duok man.

**) duoną.

kito, buvo pasileidę po kaimus ir, brukdami žmonėms pusėtinius p'ignus, viliojo szieną ir gabeno į Prusus.*). Kitasai, nėsavo pakaktinai neturėdamas, paskutinį pardavė ir iszvežė ant stacijos. Po žmones tokia tuszuma, kad nės nežino, kur szokt, nės ką parduot? Sako: „ką perka, tai parduok“. Žmonės jug didumas supranta, juog tai jau praszciausias pelnas ukininkui, o ukei — tai peilis po kaklu, ale, matot, veža, parduoda ir gana. Na, ką veiks žmonės, kad pinigų reikia papjautinai?! Kur trumpa, czia ir truksta: ukininkai, isz vienos bėdos besigelbėdami, per tą patį besigelbėjimą, gal į didesnę bėdą patekti. Iszsipardavę paszarus, neturės kuom szerti gyvulių — turės netikru laiku kitą gyvulį pigiai parsiduoti; o prastai gyvulius szėrės, kits neturės nėsmezlo kitam metui. Jau pas mus ir teip laukai, nuo senovės beliežiami, suvisai liesi pasiliko, o dar czia vėl viens metus teip traszą pamažinsi, tai tegul

*) Vakaruose Vokietijos, apie upę Reiną, szimet buvo labai sausa vasara, pertai ten neužaugo užtektinai paszaro. Taigi delto tas mūsų szienelis teip pageliao.

Pupspirgis atneszė blekines. Kumsztys pasiėmė vieną blekinę, prisisėmė pilną degtinės, pasakė į kumpaniją „bukite sveiki“ ir užsivertęs vienu maukteleėjimu ją isztuszino.

— Ant sveikatos tamstai! — atsiliepė ubagai, ir deszimtys tokių pat blekinių pradėjo skriduliuoti ubagų rankose; o kas ant syk ir antrą blekinę semti bandė tasai už tokį godumą gerą riuksą nuo Pasiuturszės gavo.

Izgėrę degtinę, ubagai iszsitraukė isz kizzenių szauksztus ir peilius ir pradėjo batarą*) srėbti, o paskui ir stepurką valgyti. Svecziai, pilvų kimszimui atsidadė, visizkai nutilo ir tik buvo girdėti Pasiuturszės balsas:

— Tu, žalty, neimk teip daug mėsos! Tą szmotelį man palik! Ką czia knaisai po geldą, kaip kiaulė? Nerankiok szmotelių — per nagus gausi!

Po valandos, kada alkis tapo numalaszintas, vėl atgijo kalbos ir pakilo juokavimai; ubageliai pradėjo gerti alų; o Roczka, peszuelėjo vaitą ir szukterėjo:

— Ponai sako, kad priesz vėžzius, ant vėžių, ir po vėžių, o kuom mes prastesni už ponus?

*) barszczzius.

Dievas susymyla, kas čia per gaspadoravimas, kas čia per pelnai?! Ale dabar jau valdžia uždraudė gabenti; tiktai, žinoma, ne dėlto kad Lietuviai, paszarus išpardavinėję, nesusidarkytų ukių, ale dėlto, kad paskui čia paszaras pabrangs, ir Maskoliai, pirkdami paszarą savo raiteiliams, turės bragiau mokėti. O jiems jogeriau, kad pigiau iszeina. Isz Pilviszkių iszvežė į Prusus kokią 50,000 pudų szienę; žydai, sako, bjauriai sukę ukininkus su svaru; per tai kucne treczia dalis tavoro jiems atsiėjusi dyka! — Szedvygų kaime (Griszkabudžio par.) 22. dieną Rugsjuczio, mėszlą bevežant, perkunas nutrenkė merginą, kuri ant lauko vertė isz vežimo. ir du arkliau. Buvo pritrenkę ir jaunesnęją seserį nutrenkė tosios, ale ta atsigavo. Tą paczią dieną Rudoje įtrenkė į vieną griczią ir užmuszė vyrą ir jo žmoną. Perkunas szį met pridirbo daug pragraiszties.

K. Matulaitis
Nuo Sasnavos (Mariampolės pav.). Pirm kelių metų isz Sasnavos apygardos daugelis vaikinukų mokinosi Senapilės gimnazijoje; jeigu rokuot juos ant pirsztų, tai rankų pirsztų butų permažai juos suskaityt. Ir teip mokinosi isz Kuzų Kudirkutis, isz

Raiszupio du Treigucziai, isz Kelmynės du Kvietinskucziai, isz Bitikų Mutulaituks ir Dagiliuks, isz Ringių Griniuks ir Ringutis (Staknevycziuks), isz Smilgių Karalevycziuks, isz Gavaltuvos Vogoniukas ir isz Alkniszkių Sakalauckutis. Kaip budavo laike vakacijų, atėję pas bažnyčią, susės ant vežimo ir pradės tarp savęs gudiszkai kalbėt, tai moteriszkės, eidamos pro szalį, labai nusiavydavo, kad toki jauni, o jau teip navatnai kalba; ne viena, nuvėjus į bažnytėlę, sukalbėdavo nors *Sveika Marija*, kad szie visi ponaicziai kunigėliais taptų. Bet kur dabar tie ponaicziai? — Isznyko kaip anos žydo bitės. Tik viens Matulaitukas isz Bitikų savo tėvynėje tarnauja, nes yra Senapilės kunigėliu, ir kaipkada ant atlaidų ir į Sasnavą atvažiuoja; o szie nė į szen nė į ten iszsiszklaide. — Kudirkutis ten kur Mozurijoje, kunigu; viens Treigutis į kariumenę iszėjo, o kitas Amerike; Kvietinskucziai viens už Anglijos ant marių laivo važinėja, o kitas kariumenėje; Dagiliukas, jei tai tie a. kaip „Vienybė Lietuvii“ pranesza, Amerike vaginėja; Griniukas, pabaigęs Maksovoje mokslus ant vaistininko, kur ten Maskolijoje

— Teisybę kalbi, Roczka — atsiliėpė Kumsztys — ir užsivertė pilną degtinės blekinę; o kiti, jo paveikslą sekdami, kiekvienas teipgi po blekinę isztusztino.

Po antros ir treczios blekinės, pakilo tarp linksmos kumpanijos klegėsis; vyrai užsirukė pypkius, moters krimto rieszutus, valgė obuolius, o kitos isz drangės su vyrais pypkinis dūmė. Prasidėjo juokai ir pasakojimai nuo yvairių ubagiszko gyvenimo atsitikimų; Roczka pasakojo nuo vieno nebylio, Baltraus; mat, kada tą Baltrų sykį sugriebė nuvedė pas ase-sorių, ir tasai paklausė, ar seniai jisai pastojų nebyliu, Baltrus nusimines at-sakė: „antri metai, poneli.“ Tada ase-sorius gerai iszlupo vargszo Baltraus kailį ir nusiuntė į valsczių; iszten jisai daugiau negryžo.

— O tau, Stepai, kaip klojosi szį met Szilavoje? — klausė Kumsztys rukanczio cigarą ubago.

— Gerai, pons vaite. Nusipirkau du svaru jautienos; plonai aną supjausecziau ir taja stepurka apsiriszau blausdas — tada kojos rodėsi viena baisi žaisda; o kada pradėjo dvokti, tai asz, gulėdamas vežimėlyje, vaitojau ir, atkiszęs kojas, szaukiau susimilimo ant lozoriaus. Ir žmonės man į skrybėlę sumetė greczną skatiką; ypacz tos panytės, burnas su skepecziu-

kėmis užsikimsziusios, sumetė daug deszimtukų! — Teip pasakojo Stepas, o ubagai kvatojo ir dyvyjosi isz Stepo gudramo...

Pasiutur-zė, leisdamas isz burnos dumų kamuolius, atsiliėpė:

— Ar pažinojote tą cziucziu-Kazį, ką ant antakio turėjo didelį gumbą?

— Kur nepažinsi to szyksztuolio! — atsiliėpė keletas balsų.

— Tai asz jums nuo jo papasakosiu — tarė Pasiuturszė. — Tas cziucziu-Kazys ilgai valkiojosi po Žemaičius ir melavo boboms, kad jis einąs į Jeruzolimą, ir teip daug pinigų isz iszvilijo. Paskui traukė palengva per Lietuvą, ant Vilkmergės; o isz ten per pusę metų pamažėli į Žemaičius sugryžo. Eidamas per kaimus pasakojo visokius stebuklus nuo Jeruzolimo ir nuo Turų, kurie, girdi, gyvus žmones edą. Žemaičiai, tai girdėdami, iszsižioję su pasibaisėjimu tų melų klausė ir pirkę isz Kazio neva isz Jeruzolimo parnesztas, szventas smiltis ir kaukelius, kurių jisai kas žin kur isz griuvanczio kranto tuvo prisirinkęs. Teip bepirkliadamas, jisai susidėjo daug pinigų. Ale patyrė kliuczvaitis, vargszą Kazį susigavo, iszdirbo kailį ir pinigus atėmė!

Visi ubagai ėmė juoktis ir szaukti: „Gerai tam szyksztuoliui! Kam negėrė degtinės ir prie musų sueigų nenorėjo

ant Volgos važinėja; Staknevyczius dvasizšką Seinų seminariją baigia; Karalevycziuks į Argentiną iszkeliavo; Vogoniukas kas-žin kur, sako, esąs rasztininku; Sakalauckutis, baigdamas trecią kliašą, gimnazijoj¹ numirė,

Tai gi mat', kiek mūsų brangi Lietuva daug vaikelių savo duona iszmaitynus į visą pasaulę paleidžia!

Lietuvystė mūsų kamputyje stovi aukšcziau nekaip kur kitur, bet da nėra teip, kaip priguli buti; atsiranda, kaip ir kitur, negerų žmonių, kurie, kaip imanidami, iszneka savo broliams, kad skaityti lietuviszkas knygutes ir laikraszczius yra tai niekniekis. Tankiai, nuvėjus į bažnyczia, galima iszgirsti: „dzin dobri“ arba „dobri viecziai“; bet szie žodžiai duodasi girdėti tiktai nuo sendriganczių ir margapilvių, turinczių po 50—60 metų ir nuo jaunesnių vyrukų, pradėjusių, bet nepabaigusių antros kliašos gimnazijoj¹; prati žmonelės — ukininkai jau pradeda diktokai skaityti knygutes ir pas daugelį ukininkų patėmyjau „Vaikų knygele“²,

prigulėti!“ — Tarp tų pasakų ubagai tankiai į dugaus blekinių su degtine žiūrėjo, linksmybė didinosi, ir czerszkancziais ir užkimusiais balsais pradėjo dainuoti:

Eina ubags per skiedryną,
Randa kirvį ant skiedryno.
Motin mano, tėvai mano,
Nebregėsi kirvio tavo!
Kirvis tavo tarboj mano,
O kirvotis nutriuėno.
Neduok duonos, nes iszmesiu,
Neduok kruopų — iszbarstysiu,
Duok laszinių didį szmotą,
Gausi dangų zoplotą!

Padainavę dar kelias panaszas dainas, ubagai drucziai isigėrė, pradėjo visokias pliauszky nes dainuoti ir apie bobas suktis, o kada senesniejie ubagai girti prie ugnies gulėjo, tai jaunos jų paczios su kitais siaute...

— Vyrai, meskime pypkiais! — suszuko Roczka.

— Meskime! meskime! — atsiliepė samisziui daugybė balsų; ir ubagai pradėjo pypkius mainikauti.

Daug ten kilo keiksmų, kad katras gerą pypkį iszmainė ant iszdegusio, skylėto, su kiauru cibuku.

Tretiems gaidžiams begiedant, du ubagu iszsitraukė isz vežimaiczio skripką ir bugnelį, pradėjo grajyti, o kiti suniko raudonąjį kazoką szokti. Po kazoko ubagai iszgėrė dar po keletą blekinių, pasigriebė po grazesnę moteriszkę ir poroms pradėjo apsuktinį szokti, dainuodami:

„Aukso knygutę“ (?) „Tris pamoksus apie gaspadorystę“, „Sodną, apynius ir bites, ir teipogi apysaką „Dievaitį“.

Netoli nuo Sasnavos, Czisavos kaime (Ožkiszkiuose) 20 d. Rugpjūtės szių metų perkunas įtrenkė į tvartus ukininko Juozo Samuolio ir sudegino viską iki siulo galui; gyvuliai visi sudegė; sudegė teipogi visas szeszmargio-stubelninko Kraliko ir Starinsko svirnas (klėtis). Acziu Dievui užtai, kad vėjas į szalį putė; bet jeigu būtų kits vėjas buvęs, tai visas Czisavos kaimas būtų nupleszkė es.

Augintinis.

Vinczai 11/23 Rugpjuczio.

Isz Amerikos.

Mums raszo sztai koki laiszką isz miesto Pittsburgh'o:

„Pereitucose metuose „Varpe“ buvo apraszyta, juog isz Seinų dyasiszkos seminarijos liko iszvaryti du mokintiniai. Pravadės jų nebuvo paminėtos, delto daugelis, kurie isz kur kitur apie tai negirdėjo, ir sziaudien gal nežino, kas tai buvo per vieni. Deltogi dabar reikia, del visų žinios,

Ar tai naszliai, ar pacziuoti,
Ar tai tiesus, ar kuproti
Ar tai sveiki, ar tai raiszi,
Duokim garo pasikaiszę,
Nes linksma mumis diena!
Olia! dralia, olia, lia!
Olia, dralia, alia, lia!

Kitiems beszokant, niekeno nevedama Pasiuturszė, apsikabino dar jauną Vincą ir leidosi szokti.

Po valandos smarkaus sujudimo szokanczių, Roczka suriko:

— Vyrai, placziau, placziau skleiskitės!

Ant tų žodžių, ubagų poros, užbrėzdamos platesnį apskritulį, pradėjo nykti tankiuose eglynaicziuose. O kada paskutinė pora pragaiszo, tai muzikantai, pametę instrumentus, pasigavo po bobelę nuc ugnies ir staiga į girią nusisuko.

Viskas nutilo, tiktai buvo girdėti spragėjimas gėstanczios ugnies ir knarkimas szalia jos mieganczių senių. Pradėjo szvisti, ir žvaigždutės, tartum, susigėdusios tos paleistuvingos regyklos, dangaus platybėse pasislėpė.

*

Ant rytojaus, jau gerai pakilus saulutei, ubagai susirinko į kruvą geriausioje sutartyje, iszgėrė likusią nuo vakarykszczio baliaus degtinę, pavalgė pusryczius ir, pasizadėdami ant Ražancavos ir Szaulėnos pributi, kožnas į savo pusę nutraukė.

(Skaityk „Vargdieniai“ Vienyb. Lietuvininkų NN. 32 ir 33.)

o ypacz tų, kurie buvo priežasczia jų išvarymo, juog viens tų dviejų išvartųjų 16 dieną Birželio tapo išszszventintas į kunigus nuo Pittsburgh'o Airių vyskupo ir atiduotas lietuviszkajai Pittsburgh'o parapijai; tai yra kunigas Jonas Sutkaitis.

Ne vieną išzgirsi dėkavojant Seinų virstzininkams, juog atsiuntė mums tikrą, gerą Lietuvį už kunigą. Amerikoje tokių gerų Lietuvų kunigų labai reikia: per jų pamokinimus mes greičiaus susiprasim, kas mes esame; greičiaus pamesime lenkiskusk laikraszczius ir lenkystę, o pastosime geri Lietuviai. Kunigas Jonas Sutkaitis tapė aną met išvartytas iš Seinų seminarijos už lietuviystę, ale czion Amerikoje jo nieks negal už tai persekioti ir galės sav laisviai dirbti ant lietuviystės dirvos. Dieve tik suteik jam darbsztumo ir kantrybės.

Pittsburgh'ietis."

* * *

Visi sžaukia, kad Amerikoje vargingam žmogui, darbininkui, vis prascziau darosi. Mat fabrikai darbus sumažino, o darbininkų kas-kart daugiau iš Europos privažiuoja. — Lietuvų vardas ir galybė vis labyn kyla Amerikoje. Dabar Amerikoje yra daugybės visokių lietuviszkų draugysčių, kurios vienijasi į vieną didelę draugystę, vadinamą „Susivienijimas visų Lietuvų Amerikoje.“ Tasai „Susivienijimas“ žada atlaikyti metinį seimą Pittstono mieste 8-tą dieną Spalių mėnesio, kame visų kitų smulkesniųjų draugysčių delegatai arba išrinkti vyrai tarausis apie visokius reikalus Lietuvų, gyvenanczių Amerikoje, Lietuvoje (po Maskolium ir po Prusu) ir kitose szalise. Amerikos prakilnesniems Lietuviams didei rupi brolių vargai po Maskoliumi. Diduma jų tuojaus gryžtų į Lietuvą padėti Maskolių iš Lietuvos išvartyti, kad tik sykį kas prasidėtų.

Iš Prusų Lietuvos.

Prusuose szį met ne visur lygiai užderėjo. Į parubęžį buvo geresnė daga, ne kaip toliau, per tai kad toliaus szį met buvo mažumą permažai lytaus iš pavasario. Rodos pati Apveizda Lietuvininkus taupoja: — kur dar Lietuvininkų daugiau, tén ir daga szį met geresnė. — Prusuose, kur dar Lietuvų daug gyvena, tai yra daugiau kaimų, o kur Vokiečiai apsėdę, ten darosi dvarai. Antai Klaipėdos bei Szilokarcziamos valsčiuose beveik vieni Lietuvininkai gyvena, užtai tenai ir mažai dvarų tėra. Ale nueik sykį į senovės

Sambiją, apie Karaliauczių — ten vieni dvarai, kaimų beveik nėra. Mat, szitame kampe kitą kart gyveno mūsų pusbrojai, senieji Prusai. Taigi, kada vokuszki galvažudžiai, vadinami Kryževiais, užpuolė tą krasztą ir senuosius Prusus išspjovė, tai paskui jų žemę pasidalino dideliais plotais, ir dabar anų galvažudžių padermė tenai gyvena ir tuos dvarus valdo.

Prusų Lietuva jau ir išzlengvo pradeda atgyti. Atsiranda vis daugiau tokių vyrų, kurie stengiasi Lietuvos vardą pakelti, kaip katras išmano. Tiktai gaila, kad mažai tokių tėra, kurie Lietuvos reikalus augscziaus už savo žmogystos reikalus statytų. Vienok per pereitus skyrimus Lietuvininkai jau pusėtinai išszibudino, ir išzlengvo naujoji dvasia platinasi. Prie budinimo Prusų Lietuvininkų daug prisideda lietuviszki laikraszcziai, kurie szindien, nors Vokiečių rankose budami, tacziau jau krypta ant Lietuviniukų pusės. O kada atsiras tikras patrijotiszkas laikrasztis, išzeiuantis iš tikros lietuviszkos spaustuvės, tai lietuviystė kilte kils, kaip ant mielių. Mat, dabar atsiranda vis daugiau jaunų vyrų, kurie bando kas kartą vis daugiau Lietuviams ant naudos dirbti. O jug jauniems priguli ateiga. Kad sykį jaunieji įgys tikrą lietuviszką dvasią, tai Lietuva nepražus!

Juokai.

Artojas ir žmona.

Žmona (praeidama): Vaikinuk, kas tavo buliui, kad teip galvą užlaužęs eina?

Artojas: Užtai, kad gauna arti, tai labai mandras.

Žmona: O kodel žalis nemandranja?

Artojas: Kad į jį karvės nežiuri . . .

Apgarsinimas.

Išėjo iš spaudos labai **puikus, didelis „Lietuvos Ukininku kalendorius“** ateinantiems 1894 metams. Pirkite visi, kas tikt lietuvis, o turėsite pasiskaitymų ir pasimokinių, kiek tikt katras norėsite!

Pinigus, rankraszczius ir gromatas į „Ukininko“ redakciją reikia siųsti ant adreso: **Herrn Dr. Bruażis, Tilsit (Ostpr.).**

Italpa.

Kas aplink mus darosi. — Szilavos ubagų balius. — Kolerą. — Laiszkas raszytas į baduojanczius maskoliskusk ukininkus. *Sl.* — Pilviszkiai. *Ziogas.* — Nuo Sasnavos. *Augintinis.* — Iš Amerikos. — Iš Prusų Lietuvos. — Juokai. — Apgarsinimas.